

Handelshögskolan i Stockholm
Examensuppsats inom ämneskurs 639
Redovisning och finansiering

Finansiering av företag under rekonstruktion

Författare:

Martin Ejeklint, Viktor Söderberg

Handledare:

Walter Schuster

Framläggning:

28 Maj 2013

Sammanfattning

I denna studie behandlas det insolvensrättsliga institutet företagsrekonstruktion och den löpande finansieringen av företag under rekonstruktion. Målsättningen med en företagsrekonstruktion är att ett företags verksamhet ska drivas vidare trots företagets obestånd. Till skillnad från vad som gäller vid konkurs behåller gäldenären under ett rekonstruktionsförfarande kontrollen över verksamheten. Denne är dock inte fri att uppta nya lån, ställa säkerheter eller på annat sätt åta sig nya förpliktelser utan samtycke från den för rekonstruktionsförfarandet tillförordnade rekonstruktören. Förutom att sörja för att rekonstruktionen genomförs framgångsrikt har rekonstruktören att bevaka borgenärernas intressen. I denna uppgift ligger särskilt att sörja för att så långt som möjligt upprätthålla en informell frysning av borgenärernas inbördes ställning så att denna är opåverkad vid en eventuell konkurs. Denna studie undersöker vilken inställning till företagsrekonstruktioner och vilka incitament att medverka till dem som borgenärerna har samt på vad sätt detta påverkar gäldenärens kontroll över verksamhetens kassaflöden och dennes möjligheter att hålla företaget finansierat.

Slutsatser som kan dras av studien är att borgenärernas incitament att medverka till finansieringen till viss del beror på vilken ställning de har och vilken utdelning de därmed kan påräkna vid en eventuell konkurs. Därmed blir rekonstruktörens förmåga att upprätthålla den informella frysningen avgörande för förtroendet för rekonstruktionsinstitutet. Såvida inte borgenärerna bedömer att en konkurs skulle leda till en högre utdelning tar de ofta det ekonomiska värdet av bibehållna affärsrelationer i beaktande till fördel för rekonstruktionsalternativet. Studien tyder också på att borgenärskollektivet genom rekonstruktören utövar en betydande kontroll över den löpande verksamheten men att detta inte i särskilt stor utsträckning inverkar på gäldenärens drift av företaget.

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	4
1.1 Allmänt.....	4
1.2 Problemdiskussion.....	5
1.3 Syfte och frågeställning.....	7
1.4 Avgränsning.....	7
1.5 Metod.....	8
1.6 Studiens styrka - reliabilitet och validitet.....	8
1.7 Empiri.....	9
1.8 Teori och tidigare forskning	9
1.8.1 Allmänt.....	9
1.8.2 Agentteorimodellen.....	10
1.8.3 Borgenärer som residualtagare.....	10
1.8.4 Olika perspektiv inom insolvensrättsliga regleringen.....	11
1.8.5 De tre utvägarna för ett företag på obestånd.....	11
1.9 Disposition.....	12
2 Regelverken.....	12
2.1 Inledning.....	12
2.2 Den svenska insolvenslagstiftningen.....	12
2.3 Varför finns insolvensförfaranden överhuvudtaget?.....	13
2.4 Ett skyndsamt agerande räddar företag.....	14
2.5 Två insolvensförfaranden.....	14
2.5.1 Den internationella utvecklingen.....	16
2.6 Företagsrekonstruktion.....	16
2.6.1 Införandet av lagen om företagsrekonstruktion.....	16
2.6.2 Under vilka förutsättningar sker företagsrekonstruktion.....	17
2.6.3 För- och nackdelar med rekonstruktion.....	19
2.6.4 Tillhandahållande av rådrom för borgenären.....	21
2.6.5 Rekonstruktören.....	21
2.6.6 Rekonstruktionsplan och borgenärssammanträde.....	21
2.6.7 Rådigheten och gäldenärens skyldigheter.....	22
2.6.8 Kontanprincipen och förbudet att ta upp nya lån.....	22
2.6.9 Tidsfristen.....	23
2.7 Ackord.....	23
2.7.1 Allmänt.....	23
2.7.2 Ackord i konkurs.....	24
2.7.3 Frivillig uppgörelse.....	24
2.7.4 Ackordsförslag.....	25
2.7.5 Vissa hinder mot ackord.....	26
2.7.5.1 Småfordringar.....	26
2.8 Förmånsrätten.....	27
2.8.1 Lagstiftarens prioritetsordningen.....	27
2.8.2 Särskilt om företagshypotek.....	28
3 Resultatet av studien.....	30
3.1 Den allmänna inställning till företagsrekonstruktion.....	30
3.2 Bevakning och delaktighet i beslut.....	30

3.3Rekonstruktionslån.....	31
3.4Leverantörer och leverantörskrediter.....	32
3.5Försäljning av verksamhetsgren.....	32
3.6Självfinansiering genom vinster.....	33
3.7Utnyttjande av statliga garantier.....	33
3.8Särskilt om storbankers syn på rekonstruktion.....	33
4Analys.....	34
5Sammanfattning och slutsats.....	36
6Källor och litteratur.....	37
7Bilagor.....	40

1 Inledning

1.1 Allmänt

Som en naturlig och oundviklig del av det ekonomiska livet får vissa företag ekonomiska problem och kommer på obestånd. Av denna anledning har det över hela världen införts olika former av reglering för att hantera dessa situationer. Dessa syftar i regel till att antingen genom avveckling eller olika former av rekonstruktioner möjliggöra en maximering av det totala värdet på ett insolvent företags tillgångar. Avsaknad av ett formellt förfarande skulle riskera att leda till ett s. k. *creditors race* där varje borgenär på egen hand skulle kräva betalning och realisera säkerheter vid minsta misstanke om att företaget hade finansiella problem och det skulle bli praktiskt omöjligt att driva företag. Den svenska regeringen har satt upp som mål för sin politik för ekonomisk tillväxt att främja fler och växande företag. En effektiv insolvenslagstiftning rörande konkurser, rekonstruktion och skuldsanering anses kunna leda till teknisk utveckling och ekonomisk tillväxt genom att främja en dynamisk marknad med högt nyföretagande. Detta genom att inte verka avskräckande på potentiella entreprenörer och även ge befintliga entreprenörer möjligheter att starta om på nytt efter ett misslyckande.¹

För företag som får så stora ekonomiska problem att de kommer på obestånd finns idag två alternativa förfaranden – konkurs eller företagsrekonstruktion. Det vanligast förekommande insolvensförfarandet är konkurs. Vid en konkurs tar en särskilt förordnad konkursförvaltare över företaget och gäldenären förlorar rådigheten över egendomen. Tillgångarna fördelas sedan mellan borgenärerna. Vid konkurser eftersträvas i regel en snabb avveckling av företaget. Som alternativ till konkurs kan borgenärerna godkänna att rekonstruktion av företaget istället sker. Under en period som högst får uppgå till ett år görs då försök att utan konkurs reda ut företagets ekonomiska problem. Företagsrekonstruktion är många gånger förenad med ackord. Förfarandet bygger i stor utsträckning på borgenärernas medverkan. Detta gäller såväl vid det initiala beslutet att genomföra rekonstruktionen som löpande under själva förfarandet. Lagstiftaren har också på olika sätt velat uppmuntra borgenärernas delaktighet och därmed deras fortsatta finansiering av företaget.

Det finns en viktig skillnad mellan de båda förfarandena. Vid en konkurs sker en allmän legal frysning av underlaget för borgenärernas säkerheter. Deras möjligheter att få utdelning kommer alltså inte påverkas av dispositioner, såsom försäljningar, investeringar och dylikt, som sker i konkursboet efter tiden för konkursbeslutet. Vid konkurser är den grundläggande principen att de olika borgenärerna ska behandlas lika. Lagstiftaren gör dock genom bestämmelserna om vissa

¹ Se vidare Ström, Zackrisson.

fordringars förmånsrätt avsteg från detta. Borgenärer som har säkerheter i företagets tillgångar, exempelvis företagshypotek eller pant i fast egendom är berättigade till utdelning före de oprioriterade borgenärerna. Denna prioritetsordning borgenärerna emellan fixeras i och med konkursen.

Till skillnad från vad som gäller i flera andra länder vid motsvarande förfarande medför dock ett svenskt beslut om företagsrekonstruktion inte någon sådan allmän legal frysning. Den finansiella situationen är då något annorlunda än vad som gäller för såväl solventa företag som företag i konkurs. Vid en lyckad rekonstruktion kan företaget drivas vidare och borgenärerna kommer få sina fordringar betalda i den mån de kvarstår efter eventuella ackord. Skulle rekonstruktionen misslyckas blir istället ett konkursförfarande aktuellt varvid den legala frysningen slutligen sker. En företagsrekonstruktion kan pågå i upp till ett år och präglas ofta av mer eller mindre omfattande översyn, omorganisering och omdaning av verksamheten som följer av den ekonomiska rekonstruktionen med avveckling av verksamhetsgrenar, försäljning av tillgångar, likviditetstillskott och i förekommande fall nyinvesteringar. Detta leder till att den enskilde borgenärens säkerhetsunderlag och därmed den utdelning som denne kan påräkna vid en konkurs kan variera väsentligt under förfarandets gång. Detta får antas påverka borgenärernas benägenhet till att medverka till en rekonstruktion och på motsvarande sätt gäldenärens möjligheter att inom ramen för ett rekonstruktionsförfarande under period behålla rådigheten och därmed den affärsmässiga handlingsfriheten för att bringa företaget ur dess ekonomiska kris.

1.2 Problemdiskussion

Av de båda förfarandena konkurs och rekonstruktion är som redan nämnts det förra vanligare förekommande. Orsaken anses bl. a. vara att reglerna kring rekonstruktion och ackord inte är lämpligt utformade och inte ger tillräckliga incitament för fordringsägarna att agera för och medverka vid förfarandet. Vid en företagsrekonstruktion är det liksom vid konkurs i hög grad borgenärernas fordringar och intressen i övrigt som står på spel. I och med att aktiekapitalet är förbrukat så har åtminstone de oprioriterade borgenärerna i olika grad övertagit aktieägarnas roll som residualtagare. Det är borgenärerna som står för hela finansieringen och de är upp till dessa att tills vidare finansiera företaget. Deras löpande finansieringsvilja förutsätter att deras ställning är någorlunda skyddad och opåverkad.

Borgenärernas behållning i konkurs är, till skillnad från det typiska aktieägarkollektivets, inte beroende av en enkel tågorordning eller procentuell likafördelning. Istället beror denna på vilka säkerheter som borgenärerna har för sina olika fordringar. Därav följer att det är en förutsättning för

att borgenärerna ska godta ett rekonstruktionsförfarande att deras säkerheter inte försämras under tiden som förfarandet fortgår. En reglering av central betydelse för rekonstruktionsförfarandet är förmånsrättslagen (1970:979) och den prioritet den ger fordringsägarna. Den sorterar in borgenärerna i olika grupper vilka har olika möjlighet att erhålla betalning vid en konkurs. Genom förmånsrättens utformning skapas ”centrala aktörer” med makt att agera för en ackordsuppgörelse och med möjlighet att skapa framgångsrika rekonstruktioner och detta för företagsrekonstruktionen ”indirekta” regelverk har också identifierats som central för borgenärernas incitament.² Såsom säkerheter för fordringar tjänar normalt i huvudsak bolagets tillgångar (även om olika typer av externa säkerheter och borgensåtaganden kan tänkas förekomma). Borgenärernas fordringar måste så att säga matchas mot tillgångarna. Detta innebär att toleransen inte bara för förändringar av det ekonomiska resultatet utan även för förändringar i balansräkningen får antas vara lägre än i solventa bolag.

Allt detta medför att hänsyn till borgenärernas skydd måste tas vid en rad dispositioner av företags tillgångar. Vid frigörande av kapital genom försäljning av tillgångar, exempelvis fastigheter, så måste berörda borgenärer erbjudas säkerhet i influtna medel och, i förekommande fall, säkerhet i de investeringar som dessa går till om finansieringen från de aktuella borgenärerna ska fortgå. Vid upptagande av nya penninglån måste långivaren eventuellt erbjudas säkerhet i de tillgångar som köps in för dessa nya medel eller åtminstone på annat sätt garanteras en tillfredsställande ställning. Dessa transaktioner och arrangemang kräver olika parter godkännande och kan många gånger väsentligen förändra ett företags finansiering och därmed förutsättningar för rekonstruktionen. Denna hantering är komplicerad och kostnadskrävande vilket får konsekvenser dels för möjligheten att skapa olika kassaflöden med bibehållen finansiering, dels att ordna med ny finansiering. Fordringsägarnas incitament kan utöver benägenheten att överhuvudtaget initiera eller delta i en rekonstruktion även tänkas påverka viljan att medverka till en refinansiering av företaget vid sådana enskilda transaktioner.

Vid vanlig finansiell analys av företag görs många gånger förenklade antaganden om att företaget är obehindrat att disponera sina tillgångar och särskilt sitt kassaflöde. Detta antagande kan anses vara någorlunda godtagbart för solida och solventa företag då de har en god allmän kreditvärdighet, dvs. att alla borgenärer kan förvänta sig att få betalt för sina fordringar. Att genomföra dispositioner i ett företag under rekonstruktion riskerar dock att bli mer komplicerat och kostnadskrävande.

Den intressanta frågan blir då om och i vilken omfattning företagsledningen och dess handlingsfrihet i insolventa företag under rekonstruktion påverkas av dessa regelverk. Även om

² NUTEK s. 8.

företagsledningen, till skillnad från vad som vore fallet vid ett konkursförfarande, behåller rådigheten över företagets tillgångar och verksamhet är dess självständiga bestämmande inte oinskränkt. Den löpande kontrollen av hanteringen av företagets ekonomi utövas i huvudsak av den tillförordnade rekonstruktören. Denne har ett omfattande inflytande och ansvar för verksamheten och de transaktioner som genomförs och har att tillgodose borgenärernas intressen. Utgångspunkten är dock att det är företagsledningen som är bäst lämpad att ta och genomdriva de affärsmässiga beslut som krävs för att nå och upprätthålla företagets lönsamhet, precis såsom sker i solventa företag. Maktfördelningen mellan rekonstruktör, företagsledning och borgenärer påverkar på så sätt företaget och dess handlingsfrihet. Företagsledningens möjligheter att genomföra vissa förändringar bland de egna tillgångarna är därför avhängigt borgenärernas incitament att medverka till dessa.

1.3 Syfte och frågeställning

Frågan blir helt enkelt: *Vilka incitament finns det för borgenärerna att medverka till en företagsrekonstruktion samt hur påverkar en rekonstruktion företagsledningens finansiella handlingsfrihet vid större omstruktureringar i verksamheten?*

1.4 Avgränsning

Viktigt att notera är att ekonomiska verksamheter i regel bedrivs genom juridiska personer, främst aktiebolag. Såväl konkurs- som rekonstruktionsförfarande tar sikte på gäldenären, dvs. aktiebolaget, och inte själva verksamheten som bedrivs i aktiebolaget. Sådana förfaranden syftar främst till att reda ut gäldenärens juridiska förbindelser, särskilt vad gäller skuldförhållandena. Att åstadkomma lönsamhet i verksamheten är till sin natur inte ett juridiskt problem utan ett affärsmässigt. I teorin påverkas inte denna ekonomiska rekonstruktion nödvändigtvis av valet av insolvensförfarande. Vid en konkurs kan verksamheten som helhet genom en inkråmsöverlåtelse överföras till ett nytt bolag med nytt kapital och på så sätt drivas vidare, s.k. rekonstruktion genom konkurs. Det enda som därmed har skett är att verksamheten har fått ett nytt ”juridiskt skal” med en rekonstruerad finansiering. En annan sak är att borgenärernas benägenhet att medverka till en rekonstruktion såväl som den behållning som kan väntas vid en inkråmsförsäljning får antas bero på de ekonomiska utsikterna och värdet på verksamheten. I denna studie kommer därför inte i någon större utsträckning mer affärsmässiga aspekter kopplade till verksamheten att beröras. Fokus kommer ligga på den finansiella rekonstruktionen av företaget. Vad som sker angående den ekonomiska verksamheten, dess lönsamhet och kassaflöde är dock av visst intresse då den som en helhet eller som enskilda tillgångar många gånger utgör säkerhetsunderlag för olika fordringar och därmed påverkar prioritetsordningen borgenärerna emellan.

Sedan lagen om företagsrekonstruktion infördes har nya finansiella kriser drabbat den svenska såväl som den globala ekonomin. Framförallt kan nämnas de amerikanska och europeiska finanskriserna och Lehman Brothers konkurs som blev den största i världshistorien.³ Dessa händelser gav upphov till en omfattande debatt om hur ekonomiska problem hos banker och andra finansieringsinstitut kan få allvarliga konsekvenser för övriga ekonomin och hur sådana finansiella kriser ska kunna hanteras och motverkas, bl. a. inom ramen för nuvarande insolvensrättsliga reglering. Konkurslagen (1987:672) (KonkL) och lagen om företagsrekonstruktion har ansetts mindre lämpade för detta ändamål.⁴ Här kommer dock inte dessa aspekter att närmare behandlas utan fokus kommer att ligga på ”vanliga” företag med olika former av producerande verksamhet.

1.5 Metod

Inledningsvis görs en traditionell rättsdogmatisk studie. Vid denna analyseras och sammanfattas lagar, rättspraxis, statliga utredningar och juridisk doktrin. Denna studie har till syfte att kartlägga de regler som påverkar förfarandet och deras syften samt även den rättspolitiska och rättsekonomiska debatt som förekommit och föregått dem.

Därefter följer en empirisk undersökning med syfte att kartlägga den faktiska sedvanan och hur dessa frågor hanteras i praktiken. Undersökning består framförallt i ett antal djupintervjuer som kompletteras av ett par fallstudier av företagsrekonstruktioner. På grund av svårigheter att söka bland rekonstruktioner på ett strukturerat sätt i exempelvis databaser har sökningen tagit sin utgångspunkt i förslag från de intervjuade rekonstruktörerna.

1.6 Studiens styrka - reliabilitet och validitet

För en kvalitativ studie, till skillnaden från en kvantitativ dito, är reliabiliteten svår att kvantifiera. Vad gäller validitet har vi varit måna om att välja ut intervjupersoner med lång erfarenhet av företagsrekonstruktioner och djupa kunskaper inom ämnet. För att få olika synpunkter och infallsvinklar har vi aktivt valt att intervjua personer med olika förhållande till rekonstruktionsinstitutet och med olika roller i förfarandet. Intervjuunderlaget har varit förhållandevis litet men som tidigare nämnts haft en stor erfarenhet av rekonstruktion under en lång tidsperiod. Fallstudierna är tagna från olika branscher och företagen är av olika storlek vilket skapar bredd i underlaget. Sammantaget kan vi ödmjukt konstatera att detta rör sig om en mindre undersökning som baseras på ett litet antal fallstudier och intervjuer och att även om

³ Se vidare härom Lybeck och Bergström.

⁴ Se vidare Gorton, Millqvist.

intervjupersonerna är kunniga och fallen intressanta för ämnet så är överförbarheten troligen begränsad.

1.7 Empiri

För detta arbete har ett antal djupintervjuer gjorts av såväl rekonstruktörer som representanter från borgenärssidan. Därtill har studier gjorts av flertalet rekonstruktionsberättelser med tillhörande information varav två upptagits som empiriskt material i detta arbete.

Fallstudierna behandlar ett företag i vilka transaktioner har skett som involverat tillgångar i vilka vissa fordringsägare haft säkerhet i eller som på annat sätt påverkat prioritetsordningen. De kvalitativa intervjuerna har utförts med olika rekonstruktörer, främst från Ackordscentralen men även olika advokatbyråer, samt representanter från banksektorn.

1.8 Teori och tidigare forskning

1.8.1 Allmänt

Det finns inom ekonomiämnet omfattande forskning kring såväl rekonstruktion, likviditet i och värdering av insolventa företag. På det juridiska området, främst med avseende på svenska förhållanden, finns det flertalet publikationer, även om många är av något äldre datum. I denna studie hänvisas till några av dessa. Intresset för ämnet i Sverige har ökat på senare år i och med att en ny insolvenslagstiftning har utretts och det förs en inte obetydlig rättsekonomisk debatt.

Det finns även i största allmänhet en omfattande teoribildning kring rättsekonomi och transaktionskostnader. Transaktionskostnader, i detta fall de resurser som krävs för att beakta borgenärernas intressen vid olika dispositioner, påverkar de inblandades incitament att agera på olika sätt.

Det finns även omfattande teoribildning kring det agentteoretiska förhållandet mellan såväl gäldenär och borgenär som mellan dessa och ställföreträdare och övriga agenter, i detta fall rekonstruktören. Frågan är i detta fall helt enkelt hur maktförhållandet mellan rekonstruktör och gäldenär ser ut vilket kommer att analyseras ur ett agentteoretiskt perspektiv.

1.8.2 Agentteorimodellen

Agentteorin är en teori inom ekonomi och statsvetenskap som i korthet beskriver förhållandet mellan två parter där *agenten* är anlitad av *principalen* att utföra något åt denne. Båda parter är

nyttomaximerande och rationella. Teorin gör sig gällande i situationer där informationsasymmetri och intressekonflikter föreligger. Klassiska exempel är företagsledningen som är satt att på bästa sätt förvalta ett företag åt dess ägare, *principalen*. I den mån företagsledningen och aktieägarna utgör en intressegemenskap, exempelvis vid ägarledda företag uppkommer ett liknande förhållande mellan denna och företagets borgenärer. Den förra intressegemenskapen kan här benämnas *gäldenären*.

Vid en obeståndssituation har gäldenären i egenskap av aktieägare ingenting att förlora i och med att dennes kapital förbrukats. Att i ett sådant läge genomföra ett affärsprojekt kan, om det faller väl ut, generera tillräckligt med vinst för att gäldenären ska erhålla tackning för sina skulder och uppbära överskjutande vinst själv. Eventuella förluster vid ett misslyckat projekt kommer drabba borgenärerna medan gäldenären kommer vinna på uppsidan. I en obeståndssituation har därför borgenären ofta anledning att häva låneavtalet och avbryta sin finansiering av företaget. Ett sätt att minska agent-principal-problemet är att skapa en situation där agenten och principalens intressen sammanfaller. Detta kan ordnas genom att även borgenären erbjuds att ta del av en uppgång.

Vill borgenären istället bevaka gäldenären för att förvissa sig om agenten inte sätter sina egna intressen i första rummet kommer det föra med sig övervakningskostnader. För att skapa goda förutsättningar för denna bevakning har insolvensrättsliga regelverk tillkommit, bl. a. lagen om företagsrekonstruktion. Enligt denna tillförordnas en särskild rekonstruktör vars uppgift är att tillvarata borgenärernas intressen, exempelvis genom att se till att existerande säkerheter inte förloras och att egendom som träder i deras ställe tas upp som ny säkerhet. Detta ska göra borgenären villig att ge gäldenären ”en andra chans” att kunna stöpa om verksamheten och föra den, under rekonstruktörens överinseende, mot framtida lönsamhet.

1.8.3 Borgenärer som residualtagare

Motsvarande förhållande som föreligger mellan gäldenären och borgenärskollektivet föreligger mellan oprioriterade och prioriterade borgenärer. En oprioriterad borgenär kan sällan räkna med utdelning i en konkurs men ser däremot en uppsida i en lyckad rekonstruktion. En fordringsägare med pant däremot har sitt på det torra ifall gäldenären träder i konkurs men riskerar att få sin fordran nedskriven eller sin ställning försämrad till förmån för ny finansiär vid en rekonstruktion.

1.8.4 Olika perspektiv inom insolvensrättsliga regleringen

Olika insolvensrättsliga system och regelverk kan beskrivas med utgångspunkt från tre olika perspektiv. Dessa är det borgenärsinriktade, det gäldenärsinriktade och det samhällsinriktade perspektiven varav det förstnämnda fått tjäna som utgångspunkt för flertalet statliga utredningar.⁵ Vid en internationell jämförelse uppfattas den svenska insolvensregleringen som förhållandevis mer borgenärsvänlig än gäldenärstillvänd.⁶ Motsvarande reglering i exempelvis Frankrike eller USA är mer overseende mot gäldenären och i högre grad inriktad på att hjälpa företag som råkat i ekonomiska svårigheter.⁷

1.8.5 De tre utvägarna för ett företag på obestånd

För ett företag som är på obestånd finns det tre alternativ. Ett alternativ är konkurs varvid hela eller delar av verksamheten säljs som pågående verksamhet och resterande tillgångar säljs styckvis till täckande av borgenärernas fordringar enligt förmånsrättsreglerna. Ett annat alternativ är rekonstruktion varvid företaget istället för att gå i konkurs utnyttjar rekonstruktionsförfarandet och inleder förhandlingar med borgenärerna. Ett tredje alternativ är att utom ramen för ett formellt rekonstruktionsförfarande träffa en frivillig uppgörelse s.k. underhandsackord.

En optimal och effektiv konkurslagstiftning ska medföra att långsiktigt olönsamma företag sätts i konkurs och att företag med överlevnadspotential ges möjlighet att fortsätta verksamheten.⁸ Inom nationalekonomisk teori talas det om ett typ I-fel när ett företag med överlevnadsförmåga går i konkurs och om typ II-fel när ett långsiktigt olönsamt företag hålls vid liv. Typ I-fel innebär samhällsekonomiska förluster då långsiktigt lönsamma verksamheter avvecklas. Typ II-fel innebär att resurser som annars kunde ha använts i nya företag förblir inlåsta i ineffektiva företag.⁹ Sett till borgenärsperspektivet visar studier att borgenärskollektivet vid en rekonstruktion i regel får ut mer än vid en konkurs.¹⁰

Vad som händer efter konkursen och hur tillgångarna i det solventa företaget tillvaratas är minst lika intressant i ett marknadsdynamiskt perspektiv. Vid konkurser med konkursauktioner kan det många gånger vara de tidigare ägarna som är högstbjudande. Det har visats i studier att verksamheter som köps tillbaka av de tidigare ägarna löper nästan dubbelt så stor risk att inom fyra år återigen gå i konkurs jämfört med verksamheter som drivs vidare av nya ägare.¹¹ Detta talar för att ägarbyte kan

5 Se Persson, Karlsson-Tuula s. 28 f. Jmf Tuula, s. 67 ff.

6 Se Buttwill, Wihlborg, s. 161.

7 Se vidare SOU 2010:2 s. 47 ff samt Ström, Zackrisson.

8 Se bl. a. Buttwill, Wihlborg.

9 Se vidare White.

10 Se bl. a. Sundgren.

11 Se vidare Strömberg, Thorburn.

vara någonting positivt.

1.9 Disposition

Först redogörs för relevanta regelverk som berör rekonstruktionsförfarandet. Denna utgörs av en allmän redogörelse för det insolvensrättsliga systemet varpå redogörelser för mer specifik reglering följer. Där in går kortare redogörelser för förmånsrätter och borgenärernas prioritetsordning samt säkerhetsrätten företagshypotek. Därefter följer det empiriska materialet med intervjuer och fallstudier. Utifrån detta görs en analys och en avslutande sammanfattning.

2 Regelverken

2.1 Inledning

Det finns en inneboende konflikt i insolvenslagstiftningen i ambitionen att tillse å ena att borgenärer ska få sina fordringar täckta så långt som möjligt och å andra sidan individer och företag ska tillåtas behålla så mycket så att de kan starta om eller rekonstrueras. Med detta sagt är det dock inte önskvärt att alla företag ska överleva.

I propositionen till lagen om företagsrekonstruktion konstaterades att konkurs i realiteten hade kommit att bli en ordning inte bara för avveckling utan också för rekonstruktion av företag. Mot den bakgrunden uppkom frågan om ett nytt rekonstruktionsförfarande behövdes eller om rekonstruktion, när det anses nödvändigt, kunde komma till stånd inom ramen för ett konkursförfarande eller med tillämpning av i någon mån reformerade regler i dåvarande ackordslagen.¹²

2.2 Den svenska insolvenslagstiftningen

Till de centrala lagarna inom den svenska insolvenslagstiftningen räknas Konkurslagen (1987:672), Lag (1996:764) om företagsrekonstruktion samt Skuldsaneringslagen (1994:334). De två första lagarna är tillämpliga på såväl fysiska som juridiska personer medan skuldsaneringslagen enbart gäller för fysiska personer. Den är dock tillämplig både på skulder som uppkommit på grund av näringsverksamhet och konsumtion. I Förmånsrättslagen (1979:979) regleras borgenärernas prioritet. Andra lagar som kan nämnas är Lag (1986:436) om näringsförbud som har direkt påverkan på effekterna som följer av obestånd.

¹² Prop. 1995/96:5 s. 54.

Obeståndsrätten i Sverige har varit föremål för ett omfattande reformarbete. Detta gäller framför allt för tiden fram till 1988.¹³

2.3 Varför finns insolvensförfaranden överhuvudtaget?

I ett insolvent företag överstiger i regel skulderna till borgenärerna värdet på tillgångarna. Om oprioriterade borgenärer misstänker att ett företag är insolvent och att det inte kommer att kunna betala sina skulder fullt ut har de ett incitament att före alla andra borgenärer vidta rättsliga åtgärder och göra sig betalda ur företagets tillgångar före övriga mindre reaktiva oprioriterade borgenärer. Borgenärer med säkerheter har inte samma incitament då dessa i regel är skyddade från andra borgenärer. När de enskilda oprioriterade borgenärerna vinner sina exekutionstitlar och verkställer utmätningar riskerar det att störa eller fullkomligen omöjliggöra företagets löpande verksamhet så att denna stängs ner. Detta blir följderna av att de oprioriterade borgenärerna endast är intresserade av att täcka sina egna fordringar samtidigt som den samlade verksamheten i regel är mer värd än de enskilda utmäta tillgångarna. Att verksamheten får fortsätta är därför mer gynnsamt för borgenärskollektivet. Detta exempel på fångarnas dilemma, som i den rättseconomiska litteraturen brukar benämnas *the collective action problem*, riskerar att leda till samhällsekonomiska förluster.¹⁴ Vid ett formellt insolvensförfarande tillsätts en förvaltare vars uppgift är att avveckla företagets tillgångar på bästa sätt samtidigt som enskilda utmätningståtgärder blockeras. Syftet med formella insolvensförfaranden är att undvika *creditors race* och skydda värden i bolagen till gynnan av borgenärskollektivet.¹⁵ Att vid varje finansiell relation förhandla ett avtal riskerar dessutom att generera höga transaktionskostnader.

Ett formellt insolvensförfarande kan även tänkas minska risken för oegentligheter och gynnan av vissa borgenärer framför andra. Om separata avtal skulle reglera varje borgenärs relation till ett företag skulle antagligen villkoren skilja sig åt åt dem emellan. Förmodligen skulle dessa villkor vara mer gynnsamma för de större företag än för de mindre. Därtill får större företag anses ha bättre möjligheter att bevaka sin rätt.

Det finns olika sätt att dela in olika insolvenslagstiftningar. Ett av de vanligare sätten är att dela in dem i borgenärs- respektive gäldenärsbaserade system. På en övergående skala gynnas antingen gäldenärer eller borgenärer vid insolvensförfarandet.¹⁶ En annan uppdelning som ibland görs är i auktionsbaserade och förhandlingsbaserade system.¹⁷ I auktionsbaserade system överförs

¹³ SOU 2010:2 s. 43.

¹⁴ Se exempelvis White

¹⁵ Som ett led i att undvika *creditors race* finns reglerna om återvinning.

¹⁶ Buttwill, Wihlborg, s. 161.

¹⁷ Se vidare Thorburn, *Konkurs med auktion*.

verksamheten till en av domstol utsedd förvaltare, som säljer denna antingen i delar till högst bjudande eller som pågående verksamhet. I förhandlingsbaserade system omförhandlar ofta företagsledningen själv företagets skuldsättning med borgenärerna.¹⁸ Det har dock inte visats i forskning att något av systemen skulle vara mer effektivt.¹⁹

2.4 Ett skyndsamt agerande räddar företag

Attityden i samhället och i näringslivet till konkurser och konkursgäldenärer kan också ha en negativ inverkan på skuldsatta personers benägenhet att ta itu med sina ekonomiska problem. Företagare försöker många gånger in i det sista att lösa sina ekonomiska problem utan att offentliggöra dessa. Detta är ett problematiskt beteende framför allt när det gäller företagsrekonstruktion eftersom förfarandet inte inleds förrän den ekonomiska situationen är så svår att förutsättningarna för att lyckas rekonstruera företaget blivit ganska små. Attityden till misslyckande får också antas påverka möjligheterna att träffa ackordsuppgörelser med borgenärerna.

2007-års insolvensutredning lyfte fram det angelägna i att en seriös näringsidkare måste ha rätt att misslyckas i sin verksamhet utan att därmed drabbas av andras misstro eller ringaktning och förhindras i sina försök att starta upp en ny verksamhet.²⁰ Detta behov har också uppmärksammats inom EU. I den s.k. Lissabonstrategin framhålls vikten av att främja entreprenörskap genom legala ramverk som inte verkar avskräckande på potentiella entreprenörer och även ger sådana aktörer en chans att efter ett misslyckande starta om på nytt. Ramverket bör också möjliggöra stöd i ett tidigt skede till långsiktigt bärkraftiga företag och ge dem en möjlighet att rekonstrueras för att undvika att stora värden går förlorade i kostsamma och långvariga konkurs- eller rekonstruktionsprocesser.²¹

2.5 Två insolvensförfaranden

Enligt lagstiftarens mening borde konkursinstitutet främst vara inriktat på avveckling av olönsamma företag även om det förmodligen inte är möjligt eller önskvärt att undvika rekonstruktioner genom konkurs.²² Förutsättningar för företag i näringslivet är under ständig förändring i den moderna och fluktuerande marknadsekonomi. Detta ställer krav på företagen att kunna förändra och anpassa sig. I propositionen uttalas inledningsvis att "[e]tt konkurrenskraftigt och välståndsskapande näringsliv förutsätter att dess enskilda delar, företagen, kan utvecklas i takt med de förutsättningar som ges på

18 Ett exempel på förhandlingsbaserat förfarande är det amerikanska Chapter 11.

19 Se exempelvis Thorburn, *Konkurs med auktion*.

20 SOU 2010:2 s 34.

21 KOM/2007/0584.

22 Prop. 1995/1996:5 s 54.

såväl den inhemska som den internationella marknaden. Det innebär att även framgångsrika, vinstgenererande företag från tid till annan kan behöva rekonstruera sin verksamhet för att behålla eller förstärka sin position. Så sker också kontinuerligt efter rent affärsmässiga överväganden och i helt frivilliga former. En sådan frivillig rekonstruktion kan även innebära en avveckling av olönsamma verksamheter eller en nedläggning av inte tillräckligt lönsamma delar för att konsolidera eller koncentrera verksamheten i dess helhet.”²³

Konkursförfarandet är endast aktuellt i de fall då ett företag kommit på obestånd och innebär en möjlighet att avveckla verksamheter som saknar bärkraft i ordnade former. Ett sådant förfarande anses behövas för en väl fungerande marknad. Vid en konkurs är målet med förfarandet att den juridiska personen ska avvecklas varvid försäljning av alla dess tillgångar görs. Förfarandet ska ske skyndsamt. Avveckling av verksamheten sker genom att företaget ställs under särskild förvaltning och samtliga tillgångar säljs och influtna medel fördelas mellan företagets borgenärer enligt särskild i lag fastställd ordning. Konkursen innebär således en sk. *generalexekution*. Konkursförvaltaren ägnar sig i huvudsak åt försäljning av tillgångar samtidigt som verksamheter i företaget ofta ligger helt nere eller går på sparlåga. En konkurs kännetecknas alltså av att antalet transaktioner är litet och av engångskaraktär snarare än typiska för den löpande verksamheten. Vid en företagsrekonstruktion är istället tanken att verksamheten ska fortgå som tidigare. Förfarandet varar också över en betydligt längre tidsperiod. Detta innebär att de transaktioner som genomförs är betydligt fler och i större utsträckning hänförliga till den löpande verksamheten. En grundtanke är att företagsledningen ska kunna agera någorlunda fritt och likt de förhållanden som råder i ett solvent företag.

Ett annat generalexekutiv instrument för företag med betalningssvårigheter som uppställts i det svenska rättssystemet är rekonstruktionsförfarandet. Rekonstruktionsförfarande kan sägas vara det mindre ingripande alternativet. Liksom vid konkurs förutsätts att företaget är på obestånd. Istället för konkursförvaltare förordnas en rekonstruktör. Denne har många gånger att åstadkomma en uppgörelse, ett ackord, med företagets borgenärer varmed deras fordringar sätts ned. En sådan uppgörelse kan ske formlöst genom s.k. underhandsackord eller i form av offentligt ackord genom beslut av domstol efter förhandling. En företagsrekonstruktion behöver dock inte nödvändigtvis inbegripa ett ackord.

Det har under senare år riktats kritik mot nuvarande ordning med de två alternativa förfarandena och den bristande kopplingen dem emellan. Kritikerna menar att det finns en risk att vissa företag kan undvika konkurs även om sådan är motiverad samtidigt som andra företag som skulle kunna ha

23 Prop. 1995/96:5 s. 53.

en överlevnadsförmåga på sikt försätts i konkurs utan att möjligheterna till rekonstruktion utretts och prövats. Denna kritik resulterade i en utredning om huruvida det i svensk rätt borde införas ett samlat insolvensförfarande.²⁴

Även vid konkurser kan ackord förekomma. I vissa fall är lagen om företagsrekonstruktion inte tillämplig varför konkursförfarande får tillämpas istället. I RH 1998:7 ansågs inte ett bolag som överlåtit sin rörelse och inte längre aktivt utövade näringsverksamhet kunna betraktas som näringsidkare. Bolaget omfattas därför inte av lagen om företagsrekonstruktion.

2.5.1 Den internationella utvecklingen

I ett internationellt perspektiv går utvecklingen mot mer flexibla insolvensrättsliga system där det någon klar skiljelinje mellan avveckling och rekonstruktion inte alla gånger upprätthålls. Denna utveckling beror på ökad medvetenhet om att insolvensrättsliga problem är av mångskiftande natur. Olika instrument krävs för att kunna hantera olika problem på ett effektivt sätt ur såväl samhällets som den enskildes perspektiv. Det lagstiftningsmässiga sättet att lösa de frågor som uppstår när ett mer flexibelt synsätt väljs varierar från rättsordning till rättsordning. I regel finns dock ett markant inslag av utvecklade rekonstruktionsförfaranden. Ett svenskt exempel på en mer differentierad insolvensreglering är skuldsaneringslagen (1994:334).²⁵

2.6 Företagsrekonstruktion

2.6.1 Införandet av lagen om företagsrekonstruktion

I samband med den svenska finanskrisen lade Insolvensutredningen fram ett förslag till rekonstruktionslagstiftning vilket ledde till att det nya insolvensrättsliga förfarandet företagsrekonstruktion infördes.²⁶ Under finanskrisen tredubblades antalet företagskonkurser.²⁷ Lagens införande hade föregåtts av en omfattande debatt. Den internationella utvecklingen på området hade gått mot mera flexibla insolvensrättsliga system eftersom de insolvensrättsliga problemen kunde variera mycket.²⁸ Lagen om företagsrekonstruktion (1996:764) (FrekL) ersatte dåvarande ackordslagens regler om offentligt ackord vilka var uteslutande inriktade på den ekonomiska uppgörelsen med företagets borgenärer. Ackordsinstitutet kunde således sägas vara i första hand tillbakablickande till sin karaktär. Det reglerade befintliga skulder i en redan

24 Se SOU 2010:2.

25 Prop. 1995/96:5 s 56.

26 Se SOU 1992:113.

27 Persson, Karlsson-Tuula s. 15.

28 Persson, Karlsson-Tuula s. 11.

uppkommen situation.²⁹ Ackordslagen var jämte konkurslagen det enda som fanns att tillgå för att lösa insolvensrättsliga problem. Ackordslagen hade dock svårt att fylla någon egentlig funktion.³⁰

Tanken var att ett nytt rekonstruktionsinstitut till skillnad från ackordsinstitutet skulle vara framåtblickande och hantera överväganden och planläggning av företagens fortsatta verksamhet och därmed beakta en lång rad faktorer. Ett förfarande behövde inte heller nödvändigtvis leda till en ackordsuppgörelse utan det kunde tänkas i vissa fall att ett företags verksamhet kunde fortsätta med ny ägare utan någon skuldsanering.

Lagen om företagsrekonstruktion tillkom således mot bakgrund av lagstiftarens uppfattning att det fanns ett behov av att tillhandahålla en ordnad men flexibel form för rekonstruktion av i grunden livsdugliga företag i kris. Det behovet ansågs inte kunna tillgodoses inom ramen för konkursinstitutet eller dåvarande regler om ackord.³¹ I och med införandet av lagen om företagsrekonstruktion avskaffades lagen ackordslagen och därmed upphörde offentligt ackord som självständigt rättsligt institut.

2.6.2 Under vilka förutsättningar sker företagsrekonstruktion

En företagsrekonstruktion innebär att en näringsidkare med betalningssvårigheter kan få tillstånd ett särskilt förfarande för att rekonstruera verksamheten. Beslutet tas av domstol och innebär vidare att en av rätten utsedd rekonstruktör tillförordnas. Denne har att utreda huruvida den verksamhet som gäldenären bedriver har förutsättningar att fortgå och hur detta, om det är aktuellt, bör ske samt vilka förutsättningar som då finns för gäldenären att med borgenärerna träffa en uppgörelse om ackord. Förfarandet är dock inte tillämpligt på alla företag enligt FrekL 1:3. Vissa kreditinstitutioner, försäkringsbolag samt verksamheter vari det allmänna har ett bestämmande inflytande har undantagits från tillämpningsområdet.

De företag som reglerna om ackord tar sikte på är inte de i grunden olönsamma. Tanken är att ett företag utan bärkraftig affärsidé som saknar alla förutsättningar att bemästra konkurrensen på marknaden inte ska bli föremål för rekonstruktion utan avvecklas genom exempelvis konkurs eller likvidation. Rekonstruktionsreglerna tar istället sikte på företag i kris som får anses ha en bärande affärsidé men som av någon eller några anledningar råkat i svårigheter av det slaget att de dock bör kunna övervinna. Svårigheterna kan hänföras till såväl yttre faktorer, exempelvis möjligheterna att erhålla nödvändigt riskkapital, som inre faktorer, exempelvis brister i organisation,

29 Prop. 1995/96:5 s. 56.

30 Prop. 1995/96:5 s. 56.

31 Prop. 1995/96:5 s. 56.

företagsledningens kompetens eller marknadsföring av företagets produkter.³² Det finns ingen allmängiltig formel enligt vilken det går att avgöra vilka företag som trots ekonomiska svårigheter kan bedömas äga en sådan potentiell livskraft. I propositionen nämns också att det inte rör sig om några klart åtskilda kategorier utan att rekonstruktion också kan tänkas komma i fråga för företag som kan konstateras ha ekonomiska svårigheter men där dessa svårigheten kan bedömas utan mera ingående utredning. Det kan exempelvis vara fråga om företag där tillgångar som ingår i företagshypoteksunderlaget är svårvärderade. Borgenärerna och gäldenären själv skulle i en sådan situation ges tid att bilda sig en uppfattning om det ekonomiska läget och på denna grunda bedömningen av huruvida fortsatt drift i rekonstruerad form är möjlig eller om verksamheten bör avvecklas genom konkurs. Det får antas i slutändan vara upp till borgenärskollektivet att bedöma vilka möjligheter företaget har.

Debatten kring företagsrekonstruktion som alternativ till konkurs i insolvenshanteringen går långt tillbaka. Företagsobeståndskommittén hade redan år 1979 i ett delbetänkande, "Företags obestånd. Samordning av statliga åtgärder" (SOU 1979:91), bl. a. föreslagit att skattemyndigheten i en obeståndssituation skulle kunna agera på ett tidigt stadium så att sysselsättningspolitiska, regionalpolitiska, näringspolitiska och försörjningspolitiska hänsyn skulle kunna tas. Utredningen innehöll även ett förslag att inrätta en samrådsdelegation med företrädare för arbetsmarknadsstyrelsen och industriverket och arbetsgrupper på lokal nivå som skulle kunna arbeta med insolventa företag.

I en rapport från år 1985, *Konkursutredningen*³³, kom Statens industriverk (SIND) fram till slutsatsen att det fanns behov av en annan form av förfarande utöver konkursförfarande för långsiktigt livskraftiga företag som hamnat i ekonomisk kris. Rapporten fick ett överlag positivt mottagande hos remissinstanserna men ledde aldrig till någon lagstiftning. Frågan om bättre möjligheter för insolventa företag att rekonstrueras har även behandlats i Betalningsinställelse och rådrumsstöd m.m. (Ds A 1979:7) och i betänkandet Rådrumsstöd och handläggning av obeståndsärenden (Ds I 1981:1).

Insolvensutredningen överlämnade år 1992 sitt slutbetänkande till regeringen.³⁴ Detta innehöll ett förslag om att införa ett nytt rekonstruktionsförfarande, företagsrekonstruktion. I betänkandet angavs att förslaget syftade till att motverka de olägenheter som förekom med dåvarande reglering vilken ofta innebar att rekonstruktioner av insolventa företag initierades för sent till skada för borgenärerna. Detta skulle i vissa fall utgöra ett alternativ till konkurs för företag som var

32 Prop. 1995/96:5 s. 54.

33 SIND 1985:7

34 SOU 1992:113.

livsdugliga eller vars verksamhet hade förutsättningar att på ett eller annat sätt fortsätta. Enligt förslaget skulle ett rekonstruktionsförfarande innebära att en gäldenär som bedrev näringsverksamhet efter betalningsinställelse utan konkurs skulle söka rekonstruera verksamheten och träffa en ekonomisk uppgörelse med borgenärerna. Vid rekonstruktionen skulle en av rätten utsedd administratör medverka. Betänkandet innehöll även förslag på avskaffad förmånsrätt för skatter och allmänna avgifter för att förbättra oprioriterade borgenärers ställning. Beträffande företagshypotek föreslogs ett klarläggande vad gällde hypotekshavarens rätt att få betalt ur egendom som trätt istället för det ursprungliga säkerhetsunderlaget, exempelvis medel som under rekonstruktionsförfarandet avskilts på särskilt s. k. administrationskonto.

Insolvensutredningen framhöll särskilt att en lyckad rekonstruktion inte enbart var gynnsamt för gäldenärsföretaget utan att det även kom borgenärerna till godo, som kunde låta sina affärsförhållanden till det aktuella företaget fortsätta. Detta antogs vara särskilt viktigt för av underleverantörer och underentreprenörer som för sin verksamhet varit beroende av gäldenärsföretaget. I sådana situationer ansågs en rekonstruktion föra med sig större ekonomisk nytta än vad en konkurs skulle ha gjort.

Insolvensutredningens slutbetänkande ledde till regeringens proposition 1995/96:5 med förslag till lag om företagsrekonstruktion, vilken i stort överensstämde med Insolvensutredningens förslag.

Det fanns ett intresse av att genom sanering möjliggöra för vissa verksamheter att leva vidare. Införandet av företagsrekonstruktionens i svensk lagstiftning motiverades framför allt med att det från såväl samhällsekonomisk som företagsekonomisk synpunkt är viktigt att ett företag i ekonomisk kris i ett tidigt skede kan återfå livskraft genom en omstrukturering innan krisen blivit så djup att tillgångarna måste realiseras. Ett annat argument var att det ansågs finnas behov av ett enklare, snabbare och mer flexibelt förfarande som alternativ till det i en rad hänseenden detaljerade konkursförfarandet.

2.6.3 För- och nackdelar med rekonstruktion

Flera skäl kan anföras för att tillhandahålla en effektiv form för rekonstruktion utan konkurs. Det främsta skälet är att det från såväl samhällsekonomisk som företagsekonomisk synpunkt är viktigt att företag i kris i ett tidigt skede kan återfå livskraft genom en omstrukturering innan krisen blivit så djup att en realisation av tillgångarna måste ske. En realisation anses alltid innebära viss risk för kapitalförstöring.³⁵ Det är därför önskvärt att vidta åtgärder, exempelvis i form av ett rekonstruktionsförfarande, i god tid innan de ekonomiska problemen fortgått så långt att företaget

³⁵ Prop. 1995/96:5 s. 54.

råkat i obestånd och är aktuellt för konkurs.

Ett annat skäl är att konkursförfarandet är väldigt detaljreglerat i en rad hänseenden. Särskilda regler finns kring exempelvis gäldenärens förlust av rådighet, återvinning, vilka fordringar som får göras gällande och prövning av tvistiga fordringar, förvaltningens anordnande och utdelning till borgenärerna. Regelverket motiveras inte minst av hänsyn till konkursföretagets borgenärer. En nackdel är samtidigt att förfarandet riskerar att bli tidsödande och kostsamt. Ett enklare, snabbare och mer flexibelt förfarande kan därför i vissa fall vara att föredra.

Ytterligare ett skäl är att konkursinstitutet är inriktat på avveckling av verksamheter. Det kan därför finnas behov av ett regelverk som är mer avpassat för att rekonstruera och utveckla verksamheter.³⁶

Därtill anfördes det i propositionen³⁷ att en del rekonstruktioner som skett genom konkurs har uppfattats som stötande. Det har varit frågan om sk bekvämlighetskonkurser där företag som visserligen är insolventa men som har ambitionen att fortsätta sin verksamhet utnyttjar vissa av konkursförfarandet fördelar som rekonstruktionsform.

Konkursförvaltaren, kan om denne anser det lämpligt anlita företagets ställföreträdare att fortsatt svara för driften under konkurstillståndet samtidigt som de anställda kan sägas upp och deras löner under den fortsatta driften betalas med lönegarantimedel. Skulder till oprioriterade borgenärer saneras effektivt då dessa ofta inte får någon utdelning alls. Ställföreträdaren kan sedan genom ett inkråmsförvärv av lager, inventarier och andra tillgångar överföra verksamheten till ett nytt bolag och således fortsätta att driva denna på samma sätt som tidigare men utan de gamla skulderna, med det antal anställda denne anser lämpligt och utan att konkursförfarandet behövt medföra något egentligt avbrott i verksamheten. På detta sätt kan en konkurs, som kanske redan före konkursutbrottet planerats enligt detta schema, framstå som i huvudsak ett sätt för företagets ägare att bli av med delar av sin personal och kanske främst sina leverantörsskulder utan att ta någon större ekonomisk risk för egen del.

Rekonstruktionen kan avse två saker. För det första så kan den inriktas mot en *rekonstruktion i sak*. Med detta avses att verksamheten som sådan förändras så att den åter blir lönsam. För det andra så kan den inriktas mot en *finansiell rekonstruktion*. Med detta avses att en uppgörelse med borgenärerna om såväl hur redan existerande skulder ska kunna betalas som hur gäldenären ska kunna erhålla fortsatt finansiering.³⁸

36 Prop. 1995/96:5 s 55.

37 Prop. 1995/96:5 s. 55.

38 Prop. 1995/96:5 s. 57.

2.6.4 Tillhandahållande av rådrum för borgenären

För att underlätta för en näringsidkare med betalningssvårigheter att genomföra en rekonstruktion av sin verksamhet åtnjuter denne enligt lagen om företagsrekonstruktion visst skydd mot säraktioner från enskilda fordringsägare. Huvudregeln är att det under rekonstruktionsförfarandet inte ska betalas några skulder som är hänförliga till tiden före förfarandet och att några exekutiva åtgärder beträffande företaget inte heller får ske. I regel får inte heller en ansökan om konkurs från en borgenär bifallas under förfarandet. Enligt FrekL 2:20 får en motpart till gäldenärsföretaget inte häva ett avtal om dennes hävningsrätt grundar sig på ett före beslutet om företagsrekonstruktion inträffat eller befarat dröjsmål med betalning eller annan prestation om gäldenären med rekonstruktörens samtycke inom skälig tid begär att det ska fullföljas. Detta skydd motiveras av att näringsidkaren bör erhålla skäligt rådrum för att kunna utreda och överväga sin situation samt vidta konstruktiva åtgärder för att komma till rätta med problemen.

2.6.5 Rekonstruktören

Om domstol bifaller en ansökan om rekonstruktion ska den enligt FrekL 2:10 samtidigt utse en rekonstruktör. Denne ska framförallt utreda företagets problem samt lämna förslag till hur dessa ska lösas. Enligt FrekL 2:12 ska rekonstruktören upprätta en rekonstruktionsplan för företaget vari denne redovisar hur syftet med företagsrekonstruktionen ska uppnås. En sådan plan kan innefatta ett förslag till ackordsuppgörelse med fordringsägarna. Rekonstruktören fungerar som en kvalificerad rådgivare till gäldenären men måste dock samtidigt i stor utsträckning beakta borgenärernas bästa.³⁹ Rekonstruktören intar dock en i viss mening självständig roll när det gäller frågor om återvinning under rekonstruktion.⁴⁰

2.6.6 Rekonstruktionsplan och borgenärssammanträde

I lagen har inte närmare preciserats vad en rekonstruktionsplan ska innehålla. Det ansågs viktigt att planens innehåll kunde anpassas till omständigheterna i det enskilda fallet.⁴¹ Borgenärerna bör därför ha möjlighet till insyn och kunna påverka förfarandet. De bereds till en början insyn genom ett obligatoriskt borgenärssammanträde. Vid detta måste rekonstruktören kunna ge borgenärerna en mera ingående bild av näringsidkarens ekonomiska situation samt kunna redogöra för den tilltänkta rekonstruktionen inriktning och förutsättningar. Det är på denna grund som borgenärerna ges tillfälle att uttala sig om huruvida förfarandet bör fortsätta.⁴² Sammanträdet ska normalt hållas

39 Prop. 1995/96:5 s. 58.

40 Prop. 1995/96:5 s. 96 f.

41 Prop. 1995/96:5 s. 58.

42 Prop. 1995/96:5 s. 58.

inom tre veckor från beslutet om företagsrekonstruktion. På yrkande av en borgenär ska även vid sammanträdet en borgenärskommitté utses som ska ges möjlighet att fortlöpande följa förfarandet. Rekonstruktören har att i väsentliga frågor samråda med kommittén.

2.6.7 Rådigheten och gäldenärens skyldigheter

Till skillnad från vad som gäller vid konkurs behåller gäldenären rådigheten över sin egendom under en företagsrekonstruktion. Denne är dock skyldig att löpande samråda med rekonstruktören och inhämta dennes samtycke i viktigare frågor samt i övrigt förekommande fall följa dennes anvisningar. Det finns här ett betydelsefullt samspel som påverkas av rådigheten. Tanken är att det är betydelsefullt att rekonstruktören kan ha ett nära samarbete med gäldenären under förfarandet. Det är också viktigt att rekonstruktionsplanen får en ändamålsenlig utformning på så sätt att gäldenären har både förutsättningar och vilja att fullfölja den. Samtidigt är det viktigt att de borgenärer, vilkas rätt inskränks under förfarandet, inte drabbas av illojala handlingar från gäldenärens sida. Därför bör det inte tolereras att en gäldenär underlåter att inhämta rekonstruktörens samtycke till viktigare rättshandlingar. Det bör det vara ett starkt skäl till att avbryta rekonstruktionen.⁴³

Vad gäller redan innan rekonstruktionen existerande avtal får enligt FrekL 2:20 inte gäldenärens motpart häva avtalet på grund av inträffat eller befarat dröjsmål med betalning eller annan prestation förutsatt att gäldenären med rekonstruktörens samtycke inom skälig tid begär att det ska fullföljas. Besked om detta ska ges inom skälig tid på motpartens begäran. I vissa fall har motparten rätt att erhålla säkerhet.

2.6.8 Kontantprincipen och förbudet att ta upp nya lån

Under en rekonstruktion är utgångspunkten att all betalning alltid ska ske kontant i enlighet med den s. k. kontantprincipen. Enligt FrekL 2:15 får inte gäldenären utan rekonstruktörens samtycke öka sin skuldsättning eller på annat sätt åta sig nya förpliktelser.

2.6.9 Tidsfristen

Har syftet med företagsrekonstruktionen uppnåtts eller bedöms det utsiktslöst att fortsätta samt i vissa andra fall ska rätten enligt FrekL 4:9 besluta om att denna ska upphöra. Enligt FrekL 4:8 är huvudregeln i annat fall att en företagsrekonstruktion skall kunna pågå under tre månader. Därefter finns möjlighet till förlängning med upp till tre månader i taget upp till högst ett år om det föreligger

43 NJA II 1996 s. 342.

synnerliga skäl.⁴⁴

2.7 Ackord

2.7.1 Allmänt

Ackord innebär att gäldenär och borgenär kommer överens om en nedsättning av gäldenärens skuld. Detta kan ske frivilligt, s. k. *underhandsackord*. För denna typ av ackord saknas huvudsakligen reglering.⁴⁵ Lagstiftaren har även möjliggjort för en borgenärsmajoritet att med gäldenären träffa ett även för minoriteten bindande *tvångsackord*. Ackord kan ske både inom ramen för ett konkursförfarande och rekonstruktionsförfarande. Ett tvångsackord benämns offentligt ackord när det genomförs utom konkurs. Offentligt ackord reglerades tidigare i dåvarande ackordslagen vilken ersattes av lagen om företagsrekonstruktion. Ackord vid konkurs regleras av konkurslagen.

Vid företagsrekonstruktion förekommer i regel ackord och det kan sägas vara ett centralt element i rekonstruktionsinstitutet. Ackordet syftar till att utan konkurs reglera skuldförhållanden som blivit för betungande för det aktuella företaget. Den klassiska formen av ackord brukar benämnas *dividendackord* och innebär att borgenärernas fordringar nedsätts med en direkt angiven procentsats. Därutöver förekommer s.k. *likvidations-* och *avvecklingsackord*.⁴⁶ Av dessa finns två slag. Det ena av dem innebär att gäldenären överlämnar sina tillgångar till borgenärernas förnöjande. Oprioriterade borgenärer avstår från den del av fordringsbeloppet som inte de medel som flyter in vid tillgångarnas realisering förmår täcka. Det andra slaget av avvecklingsackord genomförs under pågående konkursförfaranden och brukar ibland benämnas *underhandskonkurs*. Denna form av avveckling har tappat i betydelse i och med att s. k. snabblikvidationer inte längre är tillåtna.

2.7.2 Ackord i konkurs

Ackord kan även förekomma i ett konkursförfarande. Reglerna återfinns i 12 kap KonkL. Det kan röra sig om en frivillig uppgörelse eller tvångsackord och leder till konkursens avslutande. Även om konkursen avslutats med frivillig uppgörelse eller ackord ska dock juridiska personer i allmänhet

44 Vad som avses med synnerliga skäl har varit uppe till bedömning i RH 1998:17.

45 Här kan nämnas lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter. Denna lag gäller alla staten tillkommande fordringar som vid verkställighet enligt utsökningsbalken handläggs i allmänt mål. Lagen omfattar dock inte fordran som grundas på studiestödslagen (1999:1395). Ett ackordsförslag får antas om det kan anses ekonomiskt fördelaktigt för det allmänna. Det får dock inte antas om det ur allmän synpunkt framstår som olämpligt med hänsyn till gäldenärens personliga förhållanden eller av annan anledning. Ett beslut att anta ett ackord fattas av Skatteverket kan fatta beslut självt om att anta ett ackord eller uppdra åt en Kronofogdemyndigheten att fatta beslut.

46 Mellqvist, Welamson 223 f.

träda i likvidation. Bestämmelser om verkan av konkurs finns i flera lagar i fråga om juridiska personer.⁴⁷ Företaget kan i allmänhet trots frivillig uppgörelse eller ackord inte fortsätta sin rörelse.⁴⁸ Detta gör ackord i konkurs till ett många gånger sämre alternativ till ackord inom ramen för ett rekonstruktionsförfarande. Ackord i konkurs genomförs i praktiken utomordentligt sällan.⁴⁹ Numera uppkommer det dock inte något glapp mellan konkursförvaltaren och likvidatorn i handläggningen vilket var fallet tidigare.⁵⁰ Ett frivilligt ackord innebär att gäldenären efter borgenärernas medgivande utan konkurs avvecklar sin rörelse och betalar sina skulder i den ordning som följer av förmånsrättslagen. Utdelningen sker alltså principiellt på samma sätt som skulle ha skett under en konkurs och fordringsägarna går med på att erhålla den utdelning som det skulle ha varit berättigad till vid en sådan. Till den del borgenärerna inte genom utdelningen erhåller betalning för sina fordringar kvarstår dessa.

2.7.3 Frivillig uppgörelse

Underhandsackord är ett frivilligt ackord och förutsätter godkännande från alla inblandade borgenärer. I alla konkurser är det möjligt att träffa en frivillig uppgörelse under konkursförfarandet, även i konkurser utan bevakningsförfarande.⁵¹ En frivillig uppgörelse måste omfatta alla borgenärer vars fordringar har bevakats. I konkurser utan bevakningsförfarande omfattas borgenärer vars fordringar är kända för förvaltaren. En fordring är känd för förvaltaren oavsett om kännedomen vunnits genom anmälan från borgenären eller genom förvaltarens egna efterforskningar.⁵² Detta utesluter dock inte att en borgenär får stå utanför den frivilliga uppgörelsen om denne har betryggande säkerhet för sin fordran. Det har ansetts uppenbart att den borgenären normalt inte bör få motsätta sig en uppgörelse. Frågan har därför inte ansetts kräva uttrycklig reglering.⁵³ För att få konkursen nedlagd har Högsta domstolen slagit fast att gäldenären innan tingsrätten avskriver konkursen måste visa att han träffat en uppgörelse med samtliga sina

47 Se t. ex. Aktiebolagslagen (2005:551) 25:50-51, lagen om handelsbolag och enkla bolag (1980:1102) 2:44, lagen om ekonomiska föreningar 11:19. Frågan har även behandlats i rättspraxis, se NJA 1954 s. 421, NJA 1970 s. 256 och NJA 1993 s. 579.

48 Palmér, Savin 12 kap 5 §.

49 Palmér, Savin 12 kap inledning.

50 Se prop 2000/01:150 s. 62 f. Rätten ska självmant besluta om likvidation samtidigt som denna tar beslut om konkurs när konkursen avslutas pga frivillig uppgörelse med borgenärerna eller när egendom i konkursboet återställs bolaget till följd av att ackord har fastställts av rätten. Enligt tidigare reglering var det bolagsstämman som i dessa fall besluta om likvidation. Konkursen avslutas genom rättens beslut om utdelning enligt 11:18 KonkL. Nu gällande regleringen innebär att det inte, uppkommer något glapp mellan konkursförvaltarens och likvidatorns förvaltning, såsom tidigare kunde bli fallet, jfr NJA 1993 s. 579.

51 Prop. 1986/87:90 s. 350.

52 En uppgörelse måste således i princip omfatta även de borgenärer som hade varit befriade från bevakningsskyldighet om bevakningsförfarande anordnats enligt 9:4 KonkL.

53 Prop. 1986/87:90 s. 350.

borgenärer.⁵⁴ Det är alltså inte tillräckligt att en uppgörelse träffas efter avskrivningsbeslutet men innan det vunnit laga kraft.

2.7.4 Ackordsförslag

Ett fastställt ackord enligt 12:3 KonkL förutsätter att det i konkursen beslutats att bevakningsförfarande ska äga rum. Detta beror på att även okända borgenärer som har haft möjlighet att delta i ackordsförhandlingen är bundna av ett fastställt ackord.⁵⁵ Det är därför viktigt att det kan komma till alla borgenärs kändedom att ackord kan bli aktuellt samt att de bereds tillfälle att anmäla sina fordringar samt att anmärka mot fordringar som andra borgenärer gör gällande. Beslut om bevakningsförfarande kan fattas av rätten enbart av den anledningen att ett ackordsförfarande ska kunna genomföras.⁵⁶ Det kan noteras att lagen om företagsrekonstruktion inte är tillämplig beträffande bankaktiebolag m.fl. institut på finansmarknaden enligt FrekL 1:3. För ackordsförhandling under konkurs görs inte något motsvarande undantag.

Enligt 12:41 st KonkL får ackord avse att berörda fordringar nedsätts och betalas på närmare angivet sätt. Huvudregeln är att ackordet ska ge lika rätt åt alla likaberättigade borgenärer. Detta gäller även borgenärer som inte har bevakat sina fordringar. Även de blir bundna om ackord beviljas. Villkoret att ackordet ska ge lika rätt innebär att kvittnings- eller förmånsberättigad borgenär i princip ska få utdelning motsvarande så långt kvittnings- respektive förmånsrätten täcker dennes fordran. Till den del fordran inte täcks av kvittnings- eller förmånsrätten jämställs borgenären emellertid med oprioriterade borgenärer.⁵⁷

Dividenden ska uppgå till minst tjugofem procent av fordringarnas belopp. En lägre ackordsprocent förutsätter godkännande från samtliga kända borgenärer som har bevakat fordran och skulle omfattas av ackordet eller att det finns synnerliga skäl för lägre utdelning. Även om utdelningen blir låg torde det i allmänhet finnas skäl att anta att ett ackord är positivt för såväl gäldenären och borgenärerna som för det allmänna om en betydande borgenärsmajoritet är ense om ackordet. Synnerliga skäl kan också vara att borgenären utan egen förskyllan kommit i obestånd. Denne kan exempelvis ha blivit arbetsoförmögen genom sjukdom eller fått sin ekonomi genom annans brottsliga förfarande exempelvis förskingring.⁵⁸ Betalning av föreskriven minsta utdelning ska ske inom ett år efter det att ackordet har fastställts, om inte samtliga nämnda borgenärer godkänner en

⁵⁴ Se NJA 2002 s. 629

⁵⁵ Se 12:21 KonkursL och 3:8 lagen om företagsrekonstruktion.

⁵⁶ Palmér, Savin 12 kap inledning.

⁵⁷ Jmf 12:11 KonkL. Med förmånsrätt jämställs säkerhet som består i återtaganderätt s. k. äganderättsförbehåll.

⁵⁸ Palmér, Savin 12 kap 5 §.

längre betalningstid. Ett ackord får innehålla villkor att borgenärer får full betalning intill ett visst belopp, förutsatt att avvikelser kan anses skäliga med hänsyn till omfattningen av boet och övriga omständigheter. På motsvarande vis får avvikelser till nackdel för en viss borgenär också äga rum, om denne medger det. Vid avvecklingsackord är det svårt att på förhand avgöra vad avvecklingen kommer att ge och varför det kan vara lämpligt med ett visst minimum som kombineras med villkoret att vad som inflyter därutöver ska gå till borgenärerna.⁵⁹

Betalningstiden för den legala minsta dividenden, dvs. 25 procent eller den lägre procentsats som i vissa fall medges, får överstiga ett år från den dag då ackordet fastställdes endast om samtliga kända berörda borgenärer medger det. För eventuellt överskjutande del gäller inte någon tidsgräns.

2.7.5 Vissa hinder mot ackord

Enligt 12:19 KonkL ska det vid fastställelseprövningen kontrolleras att ackordet inte är till skada för borgenärerna. Så kan exempelvis vara fallet om större utdelning kan påräknas i konkursen. Har erforderlig borgenärsmajoritet uppnåtts med hjälp av att en gäldenären personligt eller ekonomiskt närstående borgenär röstat för ackordet kan det utgöra en anledning att vägra fastställelse.⁶⁰ Det förekommer att vissa fordringar är efterställda vanliga oprioriterade borgenärsfordringar.⁶¹ Detta gäller exempelvis förlagsbevis samt böter och viten m.m.⁶² Ett ackord får inte innebära att de efterställda borgenärer lämnas utanför med verkan att deras fordringar förblir oreducerade tillskillnad från skulderna till övriga borgenärer. De efterställda borgenärerna får inte heller tillerkännas någon betalning i samband med ackordet utan att övriga borgenärerna till fullo tillgodosätts. Följden av detta blir att om dessa endast erhåller en viss procent så bortfaller de efterställda fordringarna i samband med ackordet.⁶³ Detta regleras i FrekL 3:8 2 st samt KonkL 12:21 2 st. Bestämmelserna i 12:5 KonkL omfattar även avvecklingsackord.

2.7.5.1 Småfordringar

Antalet småfordringar kan vara stort i en konkurs och förfarandet blir då tungt. I 12:5 2 st har det intagits ett undantag från likarättsprincipen enligt vilket ett offentligt ackord får innehålla bestämmelse att borgenärerna får full betalning intill visst belopp. Motsvarande regel återfinns i FrekL 3:2. Denna möjlighet motiveras av att det i en konkurs kan förekomma ett stort antal småfordringar och förfarandet skulle kunna bli tungt om de vanliga reglerna tillämpades. Tanken är att borgenärer med små fordringsbelopp ska få full likvid och på så sätt hållas utanför förfarandet

⁵⁹ Palmér, Savin 12 kap 5 §.

⁶⁰ Palmér, Savin 12 kap 5 §.

⁶¹ Jahkelin

⁶² Se förmånsrättslagen 18+19 §§.

⁶³ Palmér, Savin 12 kap 5 §.

till fördel för ackordsförhandlingen. Om en sådan bestämmelse tas in i ackordsförslaget ska utdelningen även omfatta andra i övrigt likaberättigade borgenärer. Därmed ska alltså borgenärer med större fordringar erhålla full likvid upp till samma belopp.⁶⁴ Om ackordsprocenten är 25 procent och minimibeloppet sätts till 1000 kr ska en fordran på 500 kr få full utdelning och en fordran på 2000 kr få full likvid upp till 1000 kr samt 25 av återstående 1000 kr dvs. totalt 1 250 kr. Det bör noteras att beloppet avser varje borgenär. En borgenär som har flera fordringar får alltså tillgodoräkna sig full betalning intill det bestämda beloppet endast en gång. I den mån full betalning ska utgå behandlas fordringar för vilka borgenären har kvittnings- eller förmånsrätt som förmånsberättigade och omfattas alltså inte av ackordet i den delen.⁶⁵ Avvikelse till nackdel för en viss borgenär får ske efter dennes godkännande.

Någon motsvarande regel om maximibelopp finns inte i detta sammanhang. Hänsyn bör dock i någon mån tas till likarättsprincipen. Beloppets storlek bör inte vara så stort att ackordsdividenden avsevärt påverkas såvida inte alla likaberättigade borgenärer som inte erhållit full betalning ställer sig positiva. Rätten kommer antagligen inte finna någon anledning att vid en fastställelseprövning särskilt pröva lämpligheten av en sådan bestämmelse som intagits i ett ackordsförslag som antagits av borgenärerna, om inte klausulen varit föremål för en borgenärs bestridande.⁶⁶

2.8 Förmånsrätten

2.8.1 Lagstiftarens prioritetsordningen

När en gäldenärs tillgångar realiseras i samband med en konkurs fördelas de influtna medlen mellan borgenärerna. En grundregel vid denna fördelning är likhetsprincipen enligt vilken alla fordringar mot gäldenären ska ha lika rätt, *pro rata*. Som ett undantag från detta har olika typer av förmånsrätter införts.⁶⁷ I praktiken finns det i princip alltid borgenärer med olika prioritet. Prioritetsordningen regleras i svensk rätt framförallt i förmånsrättslagen. Internationellt sett finns det heller inga rättsordningar som fullt ut tillämpar likarättsprincipen utan borgenärerna är hierarkiskt ordnade vid gäldenärens obestånd. Denna ordnings utformning kan sägas avslöja centrala drag i olika rättsordningars syn på risktagande och entreprenörskap.⁶⁸ Investeringarna kan grovt delas in i följande sex kategorier:

1. Borgenärer med superförmånsrätter

64 Palmér, Savin 12 kap 5 §.

65 Palmér, Savin 12 kap 5 §.

66 Palmér, Savin 12 kap 5 §.

67 Se vidare prop. 2002/03:49.

68 Om detta och följande se Wood s. 58 ff.

2. Borgenärer med särskild förmånsrätt
3. Borgenärer med allmän förmånsrätten
4. Oprioriterade borgenärer med lika rätt
5. Efterställda borgenärer
6. Aktieägare

I svensk rätt kan en uppdelning göras mellan särskilda och allmänna förmånsrätter. De särskilda följer främst med olika slag av panträtt och inteckningar. Denna kategori borgenärer är de högst prioriterade och kan många gånger förvänta sig mer eller mindre full utdelning vid en konkurs. Deras ställning är i regel knuten till särskilda förmånsrätter. Allmänna förmånsrätter gäller i all gäldenärens egendom och följer med bland annat företagsinteckning. Vid ett rekonstruktionsförfarande erhåller vissa borgenärer s. k. superförmånsrätter som gäller före övriga borgenärer. Dessa är jämförliga med konkursförfarandets massafordringar.

2.8.2 Särskilt om företagshypotek

Företagshypoteket är en säkerhetsrätt som i svensk rätt utvecklats genom successiva lagstiftningsåtgärder. Fram till år 2003 gällde 1984 års lag om företagshypotek. Efter några års frånvaro återinfördes denna säkerhetsrätt genom 2008 års lag om företagshypotek. Företagshypoteket har tillkommit för att göra det möjligt för näringsidkaren att utnyttja sin rörelseegendom som kreditsäkerhet utan att behöva avstå från besittningen. Tanken är att den ekonomiska verksamheten inte ska påverkas av säkerhetsupplåtelsen. Detta skiljer företagshypoteket från flera andra säkerhetsrätter i lös egendom. Det har som namnet antyder en karaktär av hypotekarisk panträtt likt pant i fast egendom. Tillgångar kan utnyttjas tillfullo som säkerheter och kreditvillkor förbättras. Dock ingår inte likvida medel i underlaget. Hypotekshavaren har även en förföljelserätt enligt vilken hypoteket även gäller i egendomen efter att den överlåtits till tredje man. Denna förföljelserätt omfattar även goodwill.⁶⁹ Därmed kommer värdet av hypoteksunderlaget bero på affärsvärdet för rörelsen.

Under en period var företagshypoteket i svensk rätt ersatt av företagsinteckningen. 1 januari 2004 trädde lagen (2003:528) om företagsinteckning i kraft och ersatte 1984 års lag. Den nya regleringen skiljde sig i många hänseenden från tidigare. Företagsinteckning gav en allmän förmånsrätt istället för särskild förmånsrätt. Företagsinteckningen var således endast giltig i konkurs och ej vid utmätning. Inteckningsunderlaget utgjordes av 55 procent av all gäldenärens egendom som återstod

⁶⁹ Walin s. 70 f.

sedan borgenärer med bättre förmånsrätt fått betalt. För en fysisk person innebar det att även dennes privata egendom ingick. I underlaget ingick även kassa- och bankmedel. Företagsinteckningen gav inte heller upphov till någon förföljelserätt.

Syftet med företagsinteckningen var framför allt att förbättra förutsättningarna för rekonstruktion av företag och att skapa incitament att i större utsträckning beakta lönsamheten än säkerheten vid kreditgivning. Då förmånsrätten avsåg en procentuell andel av en begränsad tillgångsmassa innebar detta att kreditgivaren riskerade sin kredit på ett liknande sätt som andra borgenärer. Genom den intressegemenskap som då skapades mellan de olika borgenärskategorierna skulle bättre förutsättningar för företagsrekonstruktioner av i grunden livskraftiga näringsverksamheter skapas.⁷⁰ Samtidigt minskade risken för att olönsamma verksamheter efter rekonstruktion skulle drivas vidare i konkurs på grund av att de oprioriterade borgenärernas fordringar fallit bort. Syftet synes också ha varit att ge borgenärerna incitament att agera i ett tidigt skede för att avhjälpa det som ansågs vara ett av de främsta problemen med rekonstruktioner - det sena initierandet av dem. Överlag innebar förändringen att företagsinteckningen var mindre värdefull som säkerhet än företagshypoteket. Detta förde med sig att företagets kreditvillkor försämrades.⁷¹ Dagens reglering i 2008 års lag om företagshypotek tillkom då företagsinteckningen visade sig vara en mindre lyckad reform.

Den ursprungliga motiveringen till undantaget för bl.a. kassa och bankmedel var att tillgångar som utgörs eller i annat fall snabbt kan förvandlas till reda pengar inte borde ingå i säkerhetsunderlaget.⁷² Detta var delvis ett hänsynstagande till gäldenärens kreditvärdighet. Hade inte undantaget funnits skulle de oprioriterade borgenärerna drabbas.⁷³ Detta undantag medför dock komplikationer då merparten av alla kassaflöden kommer påverka hypoteksunderlaget. För kassalikviditeten och därmed för företagen gynnsamma minskningar av kundfordringar och lager innebär för hypotekshavaren ogynnsamma minskningar av säkerhetsunderlaget. Särskilda arrangemang som exempelvis särskiljande på administrationskonton krävs för bevara hypotekshavarens ställning.

70 Prop. 2002/03:49 s. 67 f.

71 Intervju med Per Henriksson.

72 Dahlgren, Rune s. 42.

73 Jfr prop. 1983/84:128 s. 44.

3 Resultatet av studien

3.1 Den allmänna inställning till företagsrekonstruktion

De intervjuade rekonstruktörerna hade en överlag positiv syn på företagsrekonstruktioner. Enligt deras mening har rekonstruktionsinstitutet på senare år mognat i allmänhetens ögon och utnyttjas i större utsträckning än tidigare. Detta ansåg de har till stor del hängt samman med att den finansiella krisen lett till att fler företag drabbats av ekonomiska problem. Även uppmärksamheten kring SAAB:s rekonstruktioner har ökat intresset och medvetenheten om rekonstruktionsförfarandet. Rekonstruktörernas uppfattning skiljer sig således från den bild som ofta återges i äldre litteratur. Enligt rekonstruktörernas uppfattning är rekonstruktionsförfaranden idag många gånger framgångsrika. Detta hänger enligt deras mening samman med att en rekonstruktion sällan kommer i fråga om inte borgenärerna bedömer den som genomförbar, en bedömning som ofta är välgrundad. Representanterna från bankerna har en mer skeptisk syn på rekonstruktioner. Alvolins erfarenhet är att rekonstruktioner sällan lyckas och även om de är framgångsrika så medför de i regel en förlust för banken i form av avskrivna fordringar och förlorade ränteintäkter i och med ackorden. Han efterlyser någon form av uppsida för kreditgivarna, exempelvis i form av preferensaktier som ger utdelning under ett visst antal år. Denna uppsida menar han skulle leda till att kreditgivare i mindre utsträckning uppfattar en rekonstruktion som någonting negativt där allting handlar om att begränsa förluster och istället mer såg det som en affärsmöjlighet där en lyckad rekonstruktion leder till ökad intjänning. Även rekonstruktörerna har uttryckt att det hade underlättat om vissa borgenärer, framförallt de prioriterade såsom banker, kunnat erbjudas möjligheter att gå in som ägare. Alla de intervjuade var överens om att en lyckad rekonstruktion kräver en bred förankring och konsensus bland borgenärerna

3.2 Bevakning och delaktighet i beslut

Rekonstruktören har att ta borgenärernas intressen i beaktande. Denne lägger sig sällan i affärsbesluten. Borgenärerna är inte heller särskilt engagerade i de enskilda besluten men håller sig uppdaterade genom regelbundna avstämningar med rekonstruktör och/eller företagsledning. Större transaktioner ingår i regel som ett affärsmässigt led i rekonstruktionsplanen och har då redan godkänts. Skulle avsteg behöva göras vid förändrade förutsättningar måste dock förhandling ske. Alvolin beskrev rekonstruktörens roll som viktig. En skicklig rekonstruktör är enligt honom ofta helt avgörande för huruvida rekonstruktionen kommer att vara lyckad eller inte. Enligt Alvolin så kännetecknas en skicklig rekonstruktör av god branschkunskap och ett stort kontaktnät. Dessutom

ska denne ha modet att fatta svåra beslut, exempelvis om avyttringar eller avveckling av affärsområden och verksamheter i företaget, och ha förmågan att få alla intressenter att dra åt samma håll.

Rekonstruktörerna angav själva att de sällan tar ställning till de affärsmässiga besluten utan främst bevakar de enskilda borgenärernas ställning och att verksamheten bedrivs i enlighet med rekonstruktionsplanen. När det kommer till deras bevakning gör de ingen affärsmässig kontroll av transaktionerna. De bevakar och godkänner dock varje transaktion och ser till att olika medel hålls åtskilda på särskilda konton under deras förvaltning. Sällan föranleder dock betalningsströmmar av mer löpande karaktär några större problem då lager och inventarier normalt inte förändras i någon större utsträckning. De rekonstruktioner som här varit i fråga har dock ofta rört större företag med betalningsströmmar vars storlek motiverar denna ordning. Enligt rekonstruktörernas uppfattning bör kontroll ske varje dag av den löpande förvaltningen.

3.3 Rekonstruktionslån

Fokus för majoriteten av alla företagsrekonstruktioner är att minska belåningen samtidigt som de ekonomiska problemen många gånger orsakats av överkapacitet varför det ytterst sällan är aktuellt med större investeringar under rekonstruktionsförfarandet. Även bankrepresentanten anger att för tung balansräkning ofta är ett problem. I den mån större investeringar ska finansieras genom upptagande av nya lån ingår dessa på förhand i rekonstruktionsplanen, ofta som en central del i affärsplanen för företaget och överenskommelsen mellan borgenärerna. I de fall en större tillgång ska avyttras och det som inflyter av försäljningen ska användas till återinvestering i verksamheten krävs förhandling med de borgenärer vars säkerheter särskilt berörs. Bankrepresentantens intryck är att denna typ av säkerhetsbyte i regel innebär en försämrad säkerhet för banken.

Rekonstruktioner är ofta komplicerade och varar därmed i regel minst sex månader. Även om lönsamhetshöjande åtgärder hinner implementeras och få effekt under själva förfarandet är den tiden i första hand avsatt för att ge tillräckligt utrymme att genom främst ackord genomföra den finansiella rekonstruktionen. Eventuella ansträngningar att åstadkomma ökad lönsamhet i själva verksamheten är en betydligt mer långdragen process för de företag som är aktuella i dessa sammanhang. Därmed ges inte något större utrymme för större affärsprojekt under själva rekonstruktionsförfarandet.

3.4 Leverantörer och leverantörskrediter

Om företagets verksamhet ska kunna fortgå under rekonstruktionsförfarandet är det i regel viktigt att också leveranserna fortgår. En inte obetydlig del av det värde som rekonstruktionen syftar till att skydda genom att bevara verksamheten intakt är just kopplat till de affärsrelationer inom vars ramar leveranserna sker. Därför är leveransavtalen av central betydelse. Leverantörskrediter är allmänt förekommande och många tidigare ingångna leveransavtal med villkor om sådan kredit fortlever under rekonstruktionsförfarandet. Leverantörsskulder nas storlek vid tidpunkten för rekonstruktionens början kan variera. Särskilt av gäldenären starkt beroende underleverantörer kan många gånger fortsätta att leverera även efter att gäldenären hamnat i betalningssvårigheter varvid leverantörsskulder na kan växa till betydande belopp. Andra leverantörer väljer att stoppa sina leveranser eller kräva kontantbetalning eller säkerhet för sina ökade fordringar. Leverantörernas fordringar är många gånger oprioriterade och ofta innebär rekonstruktionsplanen att deras fordringar blir föremål för nedskrivningar. Vad gäller befintliga leverantörers inställning till rekonstruktioner så brukar dessa inte fästa så stor vikt vid befintliga skulder. Däremot representerar ofta möjligheterna till fortsatta leveranser, såväl under själva förfarandet som därefter, ett stort ekonomiskt värde som gärna skyddas. De är därför ofta angelägna att leveranserna fortsätter förutsatt kontantbetalning eller utställd säkerhet. Nya leverantörer med nya avtal åtnjuter i regel superförmånsrätt för sina fordringar och utsätter sig därmed inte för några större risker. Vad gäller dessa nya avtal leder dock kontantprincipen till att utrymmet att köpa in på kredit är litet. Betalning sker i huvudsak kontant och i betydande utsträckning i förskott. För de äldre avtalen finns det dock en viss möjlighet för rekonstruktören att inom ramen för befintliga kreditvillkor öka skuldsättningen till leverantörerna. Bankrepresentanten framhåller att en viktig fördel med att söka hjälp av sin bank för en mer informell rekonstruktion är att företaget slipper bli smittat med rekonstruktionsstämpeln och därför även framledes kan köpa på kredit.

3.5 Försäljning av verksamhetsgren

Till skillnad från investeringar är avvecklingar i olika former vanliga vid rekonstruktioner. Försäljning av verksamhetsgren genom inkråmsöverlåtelse brukar i regel vara komplicerad men med det i beräkningen så går de vanligtvis att genomföra. Det är dock ett centralt affärsmässigt beslut, och därmed föremål för förhandling och ofta en viktig del i rekonstruktionsplanen. Bankrepresentanterna anger det som positivt att rekonstruktören vågar ta drastiska grepp och avyttra tillgångar. Då avyttringar av hela eller delar av verksamheten i regel påverkar olika borgenärers säkerheter, särskilt företagshypotek, måste en del arrangemang företas i samband med dessa transaktioner.

3.6 Självfinansiering genom vinster

Förutsättningar för självfinansiering genom positiva kassaflöden från den löpande verksamheten varierar i stor utsträckning från fall till fall. I vissa rekonstruktioner finns stora förväntningar på att ökad omsättning, minskade kostnader eller en kombination av dessa till viss del ska förbättra den finansiella ställningen. Detta förutspås dock ytterst sällan i rekonstruktionsplanerna och inträffar sällan heller.

3.7 Utnyttjande av statliga garantier

I vissa fall kan den statliga lönegarantin utnyttjas, företrädesvis i bolag med många anställda där den får störst effekt. Den statliga lönegarantin har flera fördelar. Utbetalning av lön till de anställda förbättrar möjligheterna till fortsatt drift av verksamheten samtidigt som statens uppkomna regressfordran har sämre prioritet varför övriga borgenärers ställning förbättras. Så skedde bl. a. i bolaget MMM (se bilaga 1).

3.8 Särskilt om storbankers syn på rekonstruktion

Alvolin framhåller att det bästa är när kunden tidigt ser och uppmärksammar problem som ansamlas längs horisonten. I dessa fall kan banken ställa upp med experthjälp för att få bolaget på fötter utan att en regelrätt rekonstruktion genomförs varför hänsyn till övriga borgenärer inte behöver tas i samma utsträckning. I detta sammanhang görs veckovisa avstämningar och banken hjälper kunden att anpassa balansräkning och kapitalstruktur och kan eventuellt kombinera ett ackord tillsammans med övriga, större borgenärer med ett kapitaltillskott från ägarna. Fördelarna med detta förfarande är att det i regel inleds i ett tidigare skede än en rekonstruktion, att företaget alltjämt kan få hjälp av banken att fatta ”tuffa beslut” om exempelvis uppsägningar och avyttringar och att leverantörskrediter inte påverkas i samma utsträckning som om företaget ”kontaminerats” med en rekonstruktionsstämpel. I övrigt framhåller både Alvolin och Henriksson att rekonstruktion genom konkurs är att föredra för bankerna i ett isolerat fall. Framtida intäkter från kundrelationen, förhindrande av ”ringar på vatten”-effekter och bankens ställning som god samhällsmedborgare ger incitament att medverka.

Dessa faktorer sammantaget gör att banken sällan ”sätter sig på tvären” direkt utan gör en analys av läget för det aktuella företaget och vilka utsikter som finns för en framgångsrik rekonstruktion och går sedan ofta med på operationen. Om läget bedöms som bortom all rimlig räddning så vägrar banken ändå att medverka till en rekonstruktion.

4 Analys

Både rekonstruktörer och banker menar att borgenären måste ges bättre incitament att delta i en företagsrekonstruktion. Att bankrepresentanter och rekonstruktörer har olika bild av hur ofta en rekonstruktion lyckas skulle kunna bero på två saker: dels det bias som kommer sig av att rekonstruktören får betalt hur det än går och därför troligen gläds mer åt en lyckad rekonstruktion än lider av en misslyckad medan banken lider skada vid en misslyckad rekonstruktion men egentligen bara undviker en förlust vid en lyckad, dels det faktum att bankrepresentanterna fortsätter att följa bolagen även efter rekonstruktionen och då får ”facit” – ofta en konkurs lite längre fram i tiden – och utifrån det bedömer rekonstruktionen som misslyckad medan rekonstruktören bara ser den lyckade rekonstruktionen och inte den hägrande konkursen och därför beskriver precis samma operation som lyckad.

Alla våra intervjuobjekt framhåller leverantörerna som viktiga då rekonstruktionens framgång till stor del beror på deras vilja att samarbeta för att hjälpa företaget att komma på fötter. I vissa fall är leverantörerna beroende av det rekonstruerade företaget medan de i andra fall inte står i någon som helst beroendeställning. Givetvis påverkar detta förhandlingsstyrkan. Detta påverkar även bankernas agerande då näringslivets hälsa på lokalorten troligen är mycket viktigt för banken.

Den samlade bilden är att en för tung balansräkning ofta är ett problem i dessa sammanhang. Att underlätta för företaget att banta ner den genom avyttringar är därför viktigt samtidigt som detta måste balanseras mot kreditgivarnas vilja att behålla säkerheter för sina fordringar. Detta bekräftar också att företag bör akta sig för att växa för snabbt och för att dra på sig stora fasta kostnader.

Vad gäller kreditgivares vilja att medverka till en rekonstruktion så bygger den i väldigt stor utsträckning på en större omvärldsbedömning då det i det enskilda valet – rekonstruktion kontra realisation av pant – nästan alltid är fördelaktigt att realisera en pant. Denna omvärldsbedömning består av flera saker:

1. Kundens livstidsvärde om rekonstruktionen lyckas
2. De smittoeffekter en konkurs kan ha i ett samhälle i form av följdkonkurser bland leverantörer (varav somliga får förmodas också vara kunder i banken) och det allmänna, ekonomiska läget på orten
3. Bankens ställning som god samhällsmedborgare

Framförallt den första och även den andra av dessa punkter kan sägas för bankens del ge uttryck för den bakom rekonstruktionsinstitutet grundläggande idén att företagets tillgångar är mer värda om de förblir i verksamheten.

Sett isolerat till bankens fordran i det enskilda fallet finns knappast något incitament att medverka till en rekonstruktion då banken i allmänhet har fullgoda säkerheter för sina fordringar. Flera framhåller, och logiken är svår att förneka, att det vore rimligt att låta kreditgivarna gå in som ägare i och med att de förvandlas till residualtagare i rekonstruktionen. Detta eftersom ägande är förknippat med hög risk och möjlighet till hög avkastning medan utlåning är förknippat med lägre risk och lägre avkastning. När nu kreditgivarnas risk blir densamma som aktieägarens bör också deras möjlighet till avkastning jämsställas. Det ska dock påpekas att det finns en rad formella begränsningar på bankens sida när det kommer till att höja risken.

Vad gäller rekonstruktionsbolagets handlingsfrihet så leder kravet på upprätthållandet av en informell frysning av borgenärernas ställning efter förmånsrättslagen regler till en del komplikationer och en viss tröghet. Den löpande verksamheten blir dock sällan lidande i någon större omfattning. Däremot medför större affärsprojekt med märkbar påverkan på borgenärernas ställning i större utsträckning behov av dialog och förhandling med långivarna. Mot bakgrund av det typiska rekonstruktionsbolagets svaga finansiella ställning kan kanske denna påtvingade försiktighet anses utgöra en tillfredsställande ordning.

5 Sammanfattning och slutsats

Sammanfattning och slutsats

Slutsatser som kan dras av studien är att borgenärernas incitament att medverka till finansieringen till viss del beror på vilken ställning de har och vilken utdelning de därmed kan påräkna vid en eventuell konkurs. Därmed blir rekonstruktörens förmåga att upprätthålla den informella frysningen avgörande för förtroendet för rekonstruktionsinstitutet. Såvida inte borgenärerna bedömer att en konkurs skulle leda till en högre utdelning tar de ofta det ekonomiska värdet av bibehållna affärsrelationer i beaktande till fördel för rekonstruktionsalternativet. Studien tyder också på att borgenärskollektivet genom rekonstruktören utövar en betydande kontroll över den löpande verksamheten men att detta inte i särskilt stor utsträckning inverkar på gäldenärens drift av företaget. Mot bakgrund av denna studies begränsade omfattning får dessa slutsatser dras med försiktighet.

Område för framtida forskning

Någonting som flera av våra intervjuobjekt tog upp mot bakgrund av det på global nivå ökade intresset för rekonstruktioner var möjligheten att sälja, och eventuellt paketera, fordringar som ingår i företagsrekonstruktioner som en typ av *junk bonds*. Det konstaterades att detta inte var en handel som ännu tagit fart. Skälen till detta kan vara flera, till exempel att ”rekonstruktionspremien” som en köpare kräver kan vara för hög för att någon borgenär ska vara villig att sälja sin fordran eller att rekonstruktionsfordringsmassan på marknaden fortfarande är för liten och köparna för få varför tillgången inte är särskilt likvid och därmed ytterligare tyngs av en illikviditetspremie. Potentialen för en sådan marknad vore intressant att närmare studera. Ett sådant borgenärsbyte är ett intressant sätt att rekonstruera finansieringen. En annan intressant fråga är hur rekonstruktionsinstitutets attraktivitet påverkas av att borgenärerna erbjuds möjlighet att träda in som ägare.

6 Källor och litteratur

Offentligt tryck

Utredningsbetänkanden

SOU 1979:91 Företags obestånd

SOU 1992:113 Lag om företagsrekonstruktion

SOU 2010:2, Ett samlat insolvensförfarande - förslag till ny lag

Ds A 1979:7, Betalningsinställelse och rådrumsstöd m.m.

Ds I 1981:1, Rådrumsstöd och handläggning av obeståndsärenden.

Propositioner

Prop. 1983/84:128, Förslag till lag om företagshypotek m.m.

Prop. 1986/87:90, Ny konkurslag

Prop. 1995/96:5, Lag om företagsrekonstruktion

Prop. 2000/01:150, Likvidation av aktiebolag m.m.

Prop. 2002/03:49, Nya förmånsrättsregler

Övrigt

SIND 1985:7, Statens industriverk: Konkursutredningen

Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Europeiska Ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén - Omstart för konkursstämplad: För en politik som ger en andra chans - Att genomföra Lissabonprogrammet för tillväxt och sysselsättning /* KOM/2007/0584 slutlig */ [KOM/2007/0584]

Litteratur

Bergström, Claës, *Finanskrisen och den svenska krishanteringen under hösten 2008 och vintern 2009*, Finanspolitiska rådet, Stockholm 2009 [cit Bergström]

- Buttwill, Klas, Wihlborg, Clas, *The efficiency of the bankruptcy process – an international comparison*, Ratioinstitutet, Stockholm 2005 [cit Buttwill, Wihlborg]
- Dahlgren, Rolf, Rune, Christer, *Företagshypotek m.m. : en lagkommentar*, 2 uppl., Stockholm 1996 [cit Dahlgren, Rune]
- Gorton, Lars, Millqvist, Göran, *Finansiella kriser – betalningssystem och skuldförhållanden*, Jure Förlag, 2009 [cit Gorton, Millqvist]
- Jahkelin, Henning, TfR, 1967 s. 448 [cit Jahkelin]
- Karlsson-Tuula, Marie, Persson, Annina H, *Företagsrekonstruktion - i teori och praktik*, 2 uppl., Stockholm 2012 [cit Karlsson-Tuula, Persson]
- Karlsson-Tuula, Marie, *Rekonstruktion av företag inom insolvenslagstiftningens ramar*, Stockholm, 2001 [cit Karlsson-Tuula]
- Lybeck, Johan A, *Finanskrisen*, SNS förlag, Stockholm, 2009 [cit Lybeck]
- Mellqvist, Mikael, Welamson, Lars, *Konkurs*, 10 uppl., Nordstedts Juridik, Stockholm, 2003 [Mellqvist, Welamson]
- NJA II 1996 s. 342
- NUTEK, *Riskbedömningen -förmånsrättens betydelse för rekonstruktion av företag*, Närings- och teknikutvecklingsverket, Stockholm, 1993 [NUTEK]
- Palmér, Eugène, Savin, Peter, *Konkurslagen – en kommentar*, suppl. 21, Nordstedts Gula Bibliotek, Nordstedts Juridik, Stockholm, 2006 [cit Palmér, Savin]
- Ström, Monica, Zackrisson, Marcus, *Rätten att misslyckas : en studie av insolvenslagstiftningar i EU och USA samt dess konsekvenser för entreprenörskap*, Institutet för tillväxtpolitiska studier, Östersund, 2006 [cit Ström, Zackrisson]
- Strömberg, Per, Thorburn, Karin S. *An Empirical Investigation of Swedish Corporation in Liquidation Bankruptcy*. EFI Research Report, Handelshögskolan i Stockholm. Stockholm, 1996 [cit Strömberg, Thorburn]
- Sundgren, S. (1999) *Konkurser och företagsrekonstruktioner ur ett rättsekonomiskt perspektiv*, i Gratzner, Karl, Sjögren Hans (red), Gidlunds Förlag, Stockholm, 1999 [cit Sundgren]
- Thorburn, Karin S, *Konkurs med auktion: Kostnader, utdelning och VD:s Incitament*. i Gratzner, Karl, Sjögren, Hans (red), *Konkursinstitutets betydelse i svensk ekonomi*, Gidlunds Förlag, Stockholm, 1999 [cit Thorburn, *Konkurs med auktion*]

Walin, Gösta, *Om företagshypotek*, Nordstedts juridik, Stockholm, 1996 [cit Walin]

White, Michelle J, *Corporate Bankruptcy*. i Newman, Peter (red), *The New Palgrave Dictionary of Economics and Law*, Macmillan Press, New York, 1998 [cit White]

Wood, Philip, *Law and practice of international finance*, univeristy ed., Sweet & Maxwell, London, 2008 [cit Wood]

Rättsfall

NJA 1954 s. 421

NJA 1970 s. 256

NJA 1993 s. 579.

NJA 2002 s. 629

RH 1998:17

7 Bilagor

Bilaga 1. Rekonstruktioner

PacketFront AB, 556613-3996, Solna Tingsrätt, ärende Ä7741-10

Allmänt om bolaget

Bolaget var moderbolag i en koncern med totalt 86 anställda som levererade bredbandslösningar. Sedan starten hade ägarna investerat betydande belopp i verksamheten. Tillräcklig omsättning uppnådes dock inte varför verksamheten förblev olönsam. Rekonstruktion inleddes.

Särskild åtgärd

Det bedömdes att det för att på sikt få verksamheten lönsam krävdes ytterligare kapitaltillskott. Alla aktieägare var dock inte beredda på att lämna tillskott. Vissa fonder som var stängda för nya investeringar saknade till och med formella förutsättningar att lämna sådana tillskott. PacketFront ägdes till övervägande del av utländska riskkapitalbolag mellan vilka det förelåg komplicerade och synnerligen detaljerade aktieägaravtal. De aktieägare som var villiga att skjuta till medel krävde dock att organisationsstrukturen skulle ändras. Merparten av aktieägarna hade fordringar mot bolaget i form av konvertibellån vid tidpunkten för betalningsinställelsen. PacketFronts aktier i ett dotterbolag utgjorde säkerhet för dessa lån. Samtidigt stod nya investerare inte att finna.

För att rädda verksamheten togs mot den bakgrunden beslut om att avyttra dotterbolaget. Då aktierna i dotterbolaget var pantsatta till PacketFronts aktieägare träffades ett avtal med dessa om byte av säkerhet. I enlighet med detta avtal frisläppte konvertibelinnehavarna sin pant i aktierna och erhöll istället säkerhet i fordran på köpeskillingen för aktieförsäljningen. Därigenom möjliggjordes försäljningen. Influtna medel pantsattes sedan till aktieägarna.

MMM Mekaniska AB, 556836-4987, Gävle Tingsrätt, ärende Ä180-13

Allmänt om bolaget

Bolaget hade 12 anställda och bedrev mekanisk verkstad med tillverkning av stålkonstruktioner och svetsreparationer. Företaget drabbades av ekonomiska problemen då ett antal större beställare valde att lägga sin beställningar utomlands. Rekonstruktion inleddes.

Särskild åtgärd

Som en av åtgärderna för att vid denna rekonstruktion nå en uppgörelse om ackord med borgenärerna utnyttjades reglerna kring den statliga lönegarantin maximalt. På detta vis fick de anställda lön samtidigt som staten ökade sin oprioriterade fordran mot bolaget. Samtidigt hade dock de anställdas prioriterade krav mot bolaget minskat väsentligt. Denna statliga ”finansiering” innebär således att övriga borgenärers ställning förbättrades.

Bilaga 2. Intervjuer

Fabian Ekeblad; Delägare specialiserad bl. a. på insolvens/rekonstruktion; Vinge
(Stockholm april 2013)

Per Henriksson; Chefsjurist; DNB
(Stockholm april 2013)

Erik Osvald; Jurist, Likvidator, Konkursförvaltare, Rekonstruktör; Ackordcentralen
(Stockholm maj 2013)

Lousie Sjödahl; Jurist, Konkursförvaltare, Rekonstruktör; Ackordscentralen Stockholm
(Stockholm april 2013-04-16)

Lars-Henrik Andersson; Delägare specialiserad bl.a. på insolvens/rekonstruktion; Lindahl
(Stockholm maj 2013)

Fredric Alvolin; Kontorschef specialiserad på företagskunder; SEB Lidingö
(Stockholm maj 2013)